

vér.” Később az elbeszélő így folytatja: „Mindez akkor jutott újra eszembe, amikor húsz évvel később J. mozdulatlanul és sápadtan ült egy fotelben [...]” Ahogy az elbeszélő emlékei a halott J.-ről összecsúsznak a képeslap ábrázolatával, a lap piros kabátos vadásza a halál allegóriájává válik. Pár lappal a fönt idézett írás előtt olvashatunk Bobó, a tengerimalac haláláról. A (*bobó*) alapján három olyan szempontot is nyerünk, amit a kötet olvasásakor érvényesíthetünk. Az egyik, hogy a kisebb súlyúnak tűnő részletek is igen fontosak. Az ember Bobó halálát éppoly szívszorítónak érzi, mint egy ember halálát, például a (*szökőkút*) című írásban. A másik szempont egy kérdés, amely az előbbi alapján vetődik föl. Ha az ember egy tengerimalac halálának leírása és egy ember halálának leírása nyomán a két elmúlást pont ugyanolyan szívzaggatónak találja, akkor ennek talán a leírás esztétikai minősége az oka. Ha ez így van, akkor a képeken megörökített történelmi események is inkább a megszüpített múlt, mintsem a nyers tények kategóriájába sorolhatók. A harmadik szempontot megint csak a tengerimalacnak köszönhetjük. Tengerimalacunk ugyanis halála előtt néhány nappal egy könyvekből épített labirintusban szaladgált vígan, „aztán megunta, és a kopott, rózsaszín Petőfi-összes alól úgy kellett kibökdöszni”. Az olvasó nemigen tudja megállni, hogy Bobóban meg-

lássá saját allegóriáját. A könyv több pontján ugyanígy gyümölcsöző lehet az allegóriákat kibontó értelmezői hozzáállás.

A kötet saját elkészültének műhelytitkairól is allegóriákban szolgált részleteket. Jópár írás foglalkozik a fényképezés technikájával, a (*barázdák*) című írástól kezdve egészen a (*retus*) című darabig, amely a képszépités, vagyis a műtszépités rejtelmeibe avatja be az olvasót. A képszépités nehéz, bonyolult és rendkívüli ügyességet igénylő munka, és kell hozzá játékoság is bőven, ami egyébként a (*retus*) olvasásához is nélkülözhetetlen.

MANDA BORBÁLA

(*Jelenkor Kiadó, Pécs, 2003, 72 oldal, 1200 Ft*)

ACSAI ROLAND:

Természetes ellenség

Nemrég egy áruházban láttam egy rovarirtó szert, amely a Biokill névre hallgatott. Különös, kissé hátborzongató elnevezés egy kemikália számára, amit azért fejlesztettek ki, hogy „elpusztítson mindent, amit kell”, miközben meghagyja a lelkiismeret számára egérutat jelentő természetesség illúzióját.

Acsai Roland második verseskötetének címe *Természetes ellenség*.

A névválasztás remekül sikerült, be-
szédebbet aligha lehetett volna ta-
lálni e gyűjtemény számára.

A versek külön-külön és egység-
ként tekintve is ott találják el az em-
bert, ahol a legsebezhetőbb. Acsai az
emberi lét és nemlét közti kitöltetlen
űrben kutat. Cél, tartalmat keres.
Bármit, ami választ jelenthet a meg-
válaszolhatatlanra, az elmúlásra.
Verseiben ennek ellenére nyoma
sincs kapkodásnak. Egyszerű, szinte
közönyös kutatómunka az övé, ami
mellőz minden felszínességet. Tudja,
mit csinál.

Lehet egy ellenség természetes?
Lehet valami, ami az ember életére
tör, annyira megszokott, hogy régi
ismerősként már tudomást sem vesz
jelenlétéről, csak elfogadja, mint a
dolgok folyásának elmaradhatatlan
velejáróját? Hatalmas ellentmondást
feszít a szerző, s ez a direkt feszültség
ott lappang minden sorában. Az
anyag homogenitásra törekvése, a
halál felé sodródás megmásíthatat-
lan valósága, a fejlődés csúcspontján
túljutó test lassú vagy hirtelen rom-
lása, a betegségek, az idő örök harca
az élni akarás ellen. S a középpont-
ban ott áll a kikerülhetetlen kérdés:
van-e súlya az életnek, van-e jelentő-
sége a halálnak, ha madártávlatból,
és nem az emberi érzések, gondola-
tok szintjén vizsgáljuk?

A kötetben az a legmegrendí-
tőbb, hogy tényleg külső szemlélő-
ként, tárgyilagosan vizsgálódik és ás
mind mélyebbre, a gyerekkori emlé-

kek, az elmúlás félelmetes jelenléte-
ben és a hétköznapiakba rejtett egye-
temesség rétegeiben egyaránt. Nem
ragadtatja el magát, egyszerűen ana-
lizálja az újabb és újabb szintekről
előkerülő valóságokat.

A kötet záró ciklusának második
darabja foglalja leginkább össze
Acsai Roland rétegelemzésének
eredményét, a választ, amit talált:
„Apám a hörcsögök és a pockok /
Természetes ellensége. / Nyomon
követi a csontok / Ritkulását anyám
testében. / A learatott búzatáblák fö-
lött héják / Szitálnak – fedezéket
többé nem / Nyújt a pockoknak.
»Ritka, hogy szétvág / A kombájn
egy fácánt – annyira hangos; / De a
halk kaszáló gép annál inkább: / Ész-
re sem veszik a lucernában, hogy
közeledik...« – Apám beledobja /
A tojást az ecetbe. Mire kialmoz: /
A héj lágyabb lesz, mint anyám
csontja.” A választ, amely nagyon
kegyetlen. Hogy nem talált meg-
nyugtató feleletet, ami feloldaná ezt
a mérhetetlen űrt. *A varjak fája* című
versében írja: „A felejtés kötelező,
mint a varjak irtása.”

Acsai kötete jól szerkesztett,
strukturált mű. A versek egységesek
és mértani pontossággal engedelm-
meskednek szerzőjük akaratának.
A könyv egyetlen hiányossága (szá-
momra) abban rejlik, hogy nincs
benne feloldás, s a csúcspont túl ma-
gasan van ahhoz, hogy elengedhesse
az odáig elvezetett olvasót. Kívá-
nom, találja meg a fossziliák között

kutatva a megnyugtató választ kérdéseire, kérdéseinkre.

CSEPREGI JÁNOS

(*JAK - Kijárat Kiadó, Budapest, 2003,*
64 oldal, 900 Ft)

SIMON BALÁZS:

Halálgondola

Csakugyan: a költészet elsőrendű materiája – Simon Balázs szavaival: „mesteri kötőanyaga” – a levegő. Nem oktalan a szomjas kiáltás József Attilától („Levegőt!”), amiként a litván-amerikai Tomas Venclovánál sem véletlenül kap oly jelentős hangsúlyt a fecske röpte által a forró levegőbe rajzolt arc, „mely annyira marad meg a tudatban, / Akár a többi arc”. És André Roynak a szépség mibenlétét kutató versében a sejtelmes hang nem arról beszél-e, hogy igenis érdemes eltűnődni a levegő és a költészet összefüggésein? „Mi, / sötét teremtesek, mikor a lég olyan / sima, hogy a nevünket beletörnénk / minduntalan. A lég szó olyan végzetes” – írja a Kanadából való poéta. Ki tudja, talán épp e sima (és végzetes) légbé törik bele a Simon Balázs búcsúztatta szépség is, amikor Rilke nevében másodszer szólítja Lou Andreas-Salomét: „A szépség is kifogy... Nekem örökre járhatatlan táj – / Olyan játékban ért a döntő

matt, / amiben nem tudtam, mi a szabály.” (*Rilke Lou-nak [II.] A Halálgondola* fiatalon elhunyt szerzőjénél verstől versig jutni: folytonos viaskodás „a döntő matt” érzetével. De közben mennyi észrevett szépség az elmúlás cáfolatául!

Simont különben Rilkével nemcsak a halálgondolat, az egyszerre darabos és éteri versmondattal fűzi össze, hanem az a törekvés is, amely szerint a látható világot láthatatlanná, azaz belsővé kell tenni a versben. Ő azonban az öt érzék realitása és a líra magas ege közötti odaút ellenkezőjén, az éteri csúcstól az apró valószínűségbe visszavezető ösvényeken is járatos; ez nem kettősség, ez gazdagság. Ha az ember önmagát írja, mint ahogy Simon Balázs tette, talán nem is írhat másként. *A Mondtad, nem érdemes* például egyszerű, sőt banális díszlettel kezdődik, egy padlásbelső lomjain lépcsőzve; kívülről csupa kipróbált szó, szende kép, ám a szavak, képek zugaiban mégis ott dolgozik valami megmagyarázhatatlan, rejtett erő, amely a tárgyaival körülölelt vershőst a szegényes milióból egyszerre a mindenséghez lendíti. „Hegy nagyságú faló, letakarva sötét ponyvával, / Mi készül alatta, hogy grádicsnak lécek ráakva, / Éjjel az esőben rajta megyek végig, ahogy ott / Mondtad, az éjig.” Az ugyanerről a múzsamezőről származó *Gnosztikus töredék*be viszont egy egészen kicsiny lény, a „hangya bátor csak belépni, tudni végétét...”